

Resume

Natura 2000 område nr. 156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å

Områdebeskrivelse

Området strækker sig fra Saltbæk Vig i vest til Undløse Bro i Øst. To vandløbssystemer indgår i området, dels Bregninge Å der via et reguleret forløb løber ud i Sejerø Bugt og dels Åmose Å der via Tissø løber ud i Storebælt. Den vestlige del af Åmose Å, nedstrøms Bromøllerøret er fin og ureguleret. Opstrøms "røret" er åløbet gennemreguleret og monotont.

Under den sidste istid har Store Åmose sandsynligvis været dækket af en istunge. Senere i postglacialtiden blev Åmosen udfyldt af først kalkholdige dyndaflejringer og senere af vældige tørveaflejringer. Størstedelen af denne tørv i Store Åmose har været berørt af tørveindvinding under krigen, hvorfor det meste af mosevegetationen var forsvundet i slutningen af 1940'erne. Store Åmose er senere blevet intensivt drænet og opdyrket, og selve Åmose Å blev udrettet i 1960'erne.

Området i sin helhed mistede derved sin betydning som nationalt biologisk interesseområde og er ikke blevet vurderet fredningsværdigt. Dræningen har forårsaget en hurtig nedbrydning af tørv, og dræningskanalerne er ret næringsstofbelastede som følge af efterfølgende opdyrkning. Endvidere er der foretaget en del skovplantning med gran mv.

De biologisk mest bevaringsværdige dele af Store Åmose er i dag Lyngen (Ulkestrup Mose), Sandlyng og Store Lyng. Af tidligere bevaringsværdige moser findes bl.a. Maglelyng, som nu er tilgroet og delvis kultureng. Af andre moser kan nævnes Bodal Mose, som er opdyrket (nu delvis genoprettet) og Verup Mose, der er tilgroet med pil og birk, og resten er opdyrket.

Vigtigste naturværdier

Området er udpeget for at beskytte en række naturtyper og arter.

Fire naturtyper i udpegningsgrundlaget er særligt prioriterede. Det drejer sig om skovbevokset tørvemose, surt overdrev, avneknippemose samt elle- og askeskov.

Området er bl.a. også udpeget for at beskytte levesteder for den lille fisk pigsmørling, stor vandsalamander, sump vindelsnegl og odder.

I områdets vestlige del langs Bregninge Å findes flere steder veludviklet rigkærvegetation. Således nord for Løgtved Plantage, hvor naturtypen forekommer i mosaik med den prioriterede naturtype avneknippemose og den sjældne søtype kransnålalgesø.

Rigkær langs Bregninge Å huser endvidere den sjældne sumpvindelsnegl, som er opført på habitatdirektivets bilag 2.

Skarresø, der er områdets største sø. Især ved Skarresø og langs Bregninge Å findes den prioriterede skovnaturtype, elle- og askeskov.

Områdets østlige del udgøres primært af Store Åmose som gennemskæres af den stærkt regulerede Åmose Å. Store Åmose rummer små, men vigtige forekomster af nedbrudt højmose, tørvegrave med fattigkær og hængesæk samt ikke mindst betydelige arealer med skovbevokset tørvemose, som er opstået som følge af afvanding og tilgroning af næringsfattig mosetørv. Den skovbevoksede tørvemose er bedst udviklet i Ulkestrup Lyng, men forekommer også i Verup Mose, Sandlyng Mose og Storelyng. Moseområderne rummer bl.a. femradet ulvefod, klok-kelyng, rosmarinlyng, kongebregne og mose-bølle – alle sjældne arter i Vestsjælland.

Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret.

Afvanding er sammen med kvælstofbelastning den største trussel mod Natura 2000-områdets naturtyper. De fleste af de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vurderes at være påvirket af atmosfærisk kvælstofdeponering (eutrofiering).

Næsten alle vandbetingede naturtyper (bl.a. rigkær, hængesæk, højmose, tidvis våd eng) er truede af afvanding. Mange steder er naturtyperne allerede helt forsvundet. Paradoksalt nok kan mere vand også blive en trussel mod de næringsfattige mosetyper i Store Åmose såfremt en vandstandshævning medfører, at de oversvømmes med næringsrigt vand fra dræn eller vandløb.

Især langs Bregninge Å truer manglende græsning (eller høslet) naturtypernes tilstand. Naturtyperne her trues endvidere af afvanding som følge af råstofindvinding under grundvandsniveau. Endelig kan vandindvindingen i området også true kvaliteten af områdets våde natur herunder vandføringen i Bregninge Å.

Generelt er områdets lysåbne naturtyper truet af fragmentering. Det gælder i særdeleshed områdets små forekomster af nedbrudt højmose, surt overdrev, rigkær og tidvis våd eng. Tilsvarende er forekomsten af egnede levesteder for odder fragmenterede.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges, eller at skovnaturtyper konverteres til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Målsætning

Natura 2000-områdets målsætning kan med fordel beskrives i to dele. Den vestlige del langs Bregninge Å skal udvikles og fastholdes som et ureguleret, rent vandløbssystem afgrænset af lavbundsarealer med store sammenhængende arealer med især rigkær og tidvis våde enge med ekstensiv drift og tilstrækkelig lav påvirkning af næringsstoffer (dvs. et belastningsniveau som ikke er højere end hvad naturtyperne på lang sigt kan tåle).

Den østlige del med Åmose Å og Store Åmose skal udvikles og fastholdes som et rent, ureguleret vandløbssystem omgivet af udstrakte vådbundsarealer med betydelige kerner af næringsfattige og tørvedannende mosetyper. Det bemærkes, at naturtypen (nedbrudt)højmose prioriteres på bekostning af områdets sekundært opståede naturtype "skovbevokset tørvemose".

I Nature 2000-området skal der sikres eller skabes attraktive opholds- og fødesøgningssteder for odder og egnede yngleområder skal forekomme flere steder.

Indsats

Oversigt over væsentlige indsatser til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke anvendt
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter	X			
Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger	X			
Ekstensiv drift Fx indførelse eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)	X			
Reducere forstyrrelser Fx færdsel, sejlads og jagt		X		
Forbedring/sikring af levesteder Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder	X			
Sammenkædning af naturarealer Fx ved udlæg af naturarealer til samdrift af mindre og adskilte naturområder.	X			

Indsatsen i områdets vestlige del (langs Bregninge Å) vil helt overvejende dreje sig om sikring af og/eller genindføre lysåbne forhold i bl.a. rigkær, tidvis våde enge og på overdrev gennem rydning af opvækst og etablering af drift (græsning).

Det er ligeledes afgørende, at lavbundsarealerne langs Bregninge Å sikres en naturvenlig hydrologi med et naturligt højt grundvandsspejl.

Tilsvarende er indsatsen i områdets østlige del (Store Åmose) helt overvejende rettet mod at sikre en bedre hydrologi, som skal stimulere en ekspansion og gendannelse af områdets næringsfattige mosetyper (højmose og hængesæk). Forbedret hydrologi skal også medvirke til at sikre gode levesteder for bl.a. odder.

Generelt skal livsbetingelserne for odder forbedres i området. Eksempelvis skal risikoen for at dyr omkommer minimeres.

Indsatsen for skovene vil helt overvejende dreje sig om beskyttelse af skovarealerne, samt sikring af hensigtsmæssig skovnaturtypebevarende drift og pleje.